

Afhankelijk van feitelijke situatie

Aansprakelijkheid bus-onderneming bij joy-riding

Regelmatig komt de vraag naar voren of een autobusonderneming aansprakelijk kan worden gesteld voor de schade, die wordt veroorzaakt door een ongeval tijdens joy-riding met de bus. Van toepassing hierop zijn de artikelen 31 en 37 van de Wegenverkeerswet (WVW) en artikel 3 van de Wet Aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen (WAM).

Hoofdreël is, dat de eigenaar of houder van een motorrijtuig aansprakelijk is voor de schade, die door zijn voertuig aan derden wordt toegebracht, tenzij de eigenaar of houder kan bewijzen, dat sprake is van overmacht. Onder overmacht wordt mede begrepen de schuld van degene, waarvoor de houder of eigenaar niet aansprakelijk is. De houder of eigenaar is echter wel aansprakelijk voor gedragingen van degene door wie hij het voertuig doet of laat rijden - waaronder de joy-rider - voorzover althans sprake is van onzorgvuldig handelen, zoals het onafgesloten en onbeheerd achterlaten van het voertuig. De aansprakelijkheidsvraag hangt dus sterk af van de feitelijke situatie.

WAM-DEKKING

Met de aansprakelijkheidsvraag hangt ook zeer nauw de verzekering ervan samen, de zg. WAM-dekking. Ingevolge artikel 3 WAM is men verplicht tot verzekering van de 'burgerrechtelijke aansprakelijkheid, waartoe het motorrijtuig in het verkeer aanleiding kan geven, met uitzondering van de aansprakelijkheid van hen die zich door diefstal of geweldpleging de macht over het motorrijtuig hebben verschafte en hen, die dit wetende, dat motorrijtuig zonder geldige reden gebruiken'.

De vraag, die vervolgens naar voren komt is, of gezegd kan worden of een joy-rider wel of niet door het plegen van geweld zich de macht over het voertuig heeft verschafte. Ook hierbij is de feitelijke situatie van belang, nl. of de deuren van de bus open stonden dan wel niet afgesloten waren, of een contact- of massasleutel nodig was, etc. De beantwoording van deze vraag is

nl. weer van belang om te kunnen vaststellen of de WAM-assuradeur van de autobusonderneming danwel het Waarborgfonds Motorverkeer de schade moet vergoeden.

UITSPRAKEN

In ieder geval blijkt uit Nederlandse rechtspraak, dat indien een joyrider zich zonder geweld de macht over het voertuig heeft verschafte - met andere woorden het portier niet hoefde open te breken of een ruitje in te slaan - de WAM-assuradeur van de autobusonderneming de door de joy-rider aan derden toegebrachte schade dient te vergoeden. Echter kan de WAM-assuradeur deze schade op de joy-rider zelf trachten te verhalen.

Uitspraken op dit terrein zijn, o.a.:
Hoge Raad: 2-12-1966, VR 67/22
Ktr. Amsterdam: 19-4-1986, PG 69/534
Hoge Raad: 19-4-1968, VR 68/58 en NJ 68/327
Rechtbank Amsterdam: 18-2-1975, VR 77/27 en NJ 75/503

Ktr. Rotterdam: 8-1-1976, VR 77/73

Ktr. Rotterdam: 1-4-1976, VR 77/73

Hof Den Haag: 8-11-1979, VR 80/31

Er zijn dus drie situaties denkbaar:

1. diefstal: meenemen van de bus met de bedoeling deze zich toe te eigenen (komt meer voor bij personenauto's);
2. joy-riding met geweld: alles was goed afgesloten en bewaakt;
3. joy-riding zonder geweld: busmaatschappij 'onzorgvuldig'.

Alleen in het derde geval dient dus de WAM-assuradeur van de autobusonderneming de schade aan derden te vergoeden.

INTERNATIONALE ASPECTEN

Tot slot enige internationale aspecten met betrekking tot dit vraagstuk. Het Benelux-Gerechtshof heeft hierover namelijk op 20 mei 1983 een uitspraak gedaan, gebaseerd op paragraaf 1, artikel 3 Gemeenschappelijke Bepalingen behorende bij de Benelux-Overeenkomst van 24 mei 1966 betreffen-

de de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen (BGH.20 mei 1983, NJ 1985/10).

De vraag werd aan het BGH voorgelegd of het bedrieglijk wegnemen voor een kortstondig gebruik van andermans goed als een met diefstal gelijkgesteld feit kan worden opgevat, hetgeen werd bevestigd. In dit arrest is te lezen, dat in de loop der tijd hiervoor het begrip 'gebruiksdiefstal' is ontstaan en dat in de wetgeving van België, Luxemburg en ook Frankrijk - maar alleen niet in Nederland - gebruiksdiefstal gelijk wordt gesteld met diefstal. En dus hoeft de WAM-assuradeur niet uit te betalen. Dit betekent dat joy-riding, zijnde gebruiksdiefstal en daarmee vallende onder het begrip diefstal ook zonder geweldpleging (situatie 3) in die landen niet tot aansprakelijkheid van de autobusonderneming leidt.

Is nu het Nederlandse recht, met name de uitspraak van de Hoge Raad uit 1968 in strijd met de uitspraak van de BGH? Blijkens de noot onder het arrest is dit niet het geval omdat in Nederland naast de strafbaarstelling van diefstal joy-riding als een afzonderlijk feit in artikel 37 WVW strafbaar wordt gesteld en daarmee (anders dan de visie van de BGH) niet onder het begrip diefstal valt. En de Benelux-Overeenkomst verbiedt niet, dat de Nederlandse wetgever aan het begrip diefstal een andere uitleg geeft.

CONCLUSIE

Conclusie uit het vorenstaande moet dus zijn, dat in Nederland het noodzakelijk is, dat met name autobussen niet zonder deugdelijk toezicht of niet met niet-afgesloten deuren op de openbare weg, althans op voor het publiek vrij toegankelijk terrein, kunnen worden geplaatst zonder het risico, dat de schade die een eventuele joy-rider onderweg aan derden toebrengt moet worden vergoed door de assuradeur van de autobusonderneming.

Mr. H.C. van den Akker